

- DIRECT ROAD
- MAIN ROAD
- SECONDARY ROAD
- CARRIAGE WAY
- PATH
- FERRY - BOAT
- NATIONAL PARK
- BORDER LINE
- TOWN
- CITIES
- FERRYBOAT
- AIRPORT
- ARCHEOLOGICAL SITE
- MUSEUM
- CASTLE
- MONASTERY / CHURCH
- BEACH
- HARBOUR
- LODGE
- GORGE
- CAVE
- HOSPITAL
- PARKING
- PHARMACY

13 ΜΟΝΗ ΓΩΝΙΑΣ Μοναστήρι κτισμένο στην άκρη του κόλπου των Χανίων το 1618 αφιερωμένο στην Παναγιά. Στο σημείο αυτό αποβιβάστηκε το 1645 ο

Τούρκικος στρατός για να καταλάβει μετά από σκληρούς αγώνες που κράτησαν 24 ολόκληρα χρόνια το νησί. Η μονή υπήρξε τροφοδότης των Κρητικών επαναστάσεων του 19ου αιώνα εναντίον των Τούρκων και μοναχοί της όπως ο Π. Περιδης και ο Π. Κελαιδης εξελίχθηκαν σε σημαντικούς ηγέτες των επαναστάσεων. Στην ανατολική πλευρά της θάλασσας βρίσκονται ακόμα Τουρκικά βλήματα καρφωμένα στους χοντρούς τοίχους.

14 ΜΕΝΙΕΣ Μικρός όρμος κοντά στην άκρη του ακρωτηρίου Σπάθα προσβασιμος μόνο από θάλασσα η με τζιπ από ξηρά. Σώζονται οι μαρμάρινες βάσεις των κιόνων του αρχαίου ναού αφιερωμένου στη θεά του κυνηγιού Άρτεμι. Ο ναός γκρεμίστηκε από σεισμό και μέρος αυτού είναι κάτω από την θάλασσα. Στον Β παγκόσμιο πόλεμο οι Γερμανοί τοποθέτησαν γιγάντια πυροβολεία στην άκρη του ακρωτηρίου κατασκευάζοντας μικρό δρόμο από τις Μενιες και χρησιμοποιώντας τον όρμο. Λίγο έξω από το ακρωτήριο Σπάθα το Βρετανικό καταδρομικό Sydney βύθισε στις 19.7.1940 το Ιταλικό καταδρομικό B Colleone που πήγαινε από την Λιβύη στη Λέρο πνίγοντας 121 από τα 700 μέλη του πληρώματος του.

15 ΚΙΣΣΑΜΟΣ Ονομάστηκε Καστέλι εξ αιτίας του κάστρου που έκτισαν οι Βενετσιάνοι και μέρος αυτού σώζεται σήμερα. Η αρχαία πόλη πάνω στην οποία βρίσκεται σήμερα η Κίσσαμος άκμασε κατά τους Ελληνιστικούς και Ρωμαϊκούς χρόνους. Οι ανασκαφές αποκαλύπτουν αρκετά ψηφιδωτά δάπεδα οικιών. Σε απόσταση 6 χιλιομέτρων από την Κίσσαμο βρίσκονται τα ερείπια της αρχαίας Πολυρρηνειας μιας από τις σημαντικότερες και καλύτερα οχυρωμένες πόλεις της μεταμινωικής Κρήτης. Ανάμεσα στα σωζόμενα ένας τεράστιος βωμός και λείψανα του υδραγωγείου του αυτοκράτορα Αδριανού.

16 ΦΑΛΑΣΑΡΝΑ Σημαντική ναυτική πόλη των Ελληνιστικών χρόνων, σήμερα ανασκάπτεται το αρχαίο λιμάνι της, ευρισκόμενο στην ξηρά λόγω της ανύψωσης της Δυτικής Κρήτης κατά 6 μέτρα. Δίπλα υπάρχει μεγάλη αμμουδιά στην οποία αποβιβάστηκαν μετά από μάχη οι 3 Ρωμαϊκές λεγεώνες του ύπατου Μετελου το 69 π.χ για να καταλάβουν την Κρήτη και να την τιμωρήσουν για την συμμαχία της με τον βασιλιά Μυθριδατη, αλλά και για την πειρατεία που γίνονταν στα σιτοβολώνα πλοία που μετέφεραν το σιτάρι από την Αίγυπτο στη Ρώμη. Τελικά η Κρήτη το τελευταίο ελεύθερο Ελληνικό έδαφος θα κατακτηθεί από τους Ρωμαίους μετά από σκληρές μάχες τριών ετών.

ΧΑΝΙΑ

ΣΥΝΤΑΧΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ Ν. ΧΑΝΙΩΝ
ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΕΜΠΟΡΙΚΟ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΧΑΝΙΩΝ

Μια σύντομη περιήλάνηση στην ιστορία της παλιάς πόλης των Χανίων και της ευρύτερης περιοχής, μέσα από την επίσκεψη σε μνημεία και σημεία ιστορικού ενδιαφέροντος.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΕ ΕΥΚΟΛΑ ΚΑΙ ΦΘΗΝΑ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΝΗ ΣΑΣ
ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ ΜΕ ΕΝΑ ΚΑΙΚ ΣΤΟ SITE

ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ
www.chaniarooms.gr

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΟ
www.chaniarooms.gr

ΜΝΗΜΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

1 ΧΑΛΕΠΑ Προάστιο των Χανίων. Στα τέλη του 19ου αιώνα άρχισαν να κτίζονται εδώ νεοκλασικά κτίρια προοριζόμενα για προξενεία και κατοικίες πλούσιων χριστιανών.

Εδώ κτίστηκε από τον πατέρα του Ελ Βενιζέλου το σπίτι που χρησίμευσε ως κατοικία του Εθνάρχη και σήμερα φιλοξενεί το μουσείο του. Απέναντι στη μικρή πλατεία ήταν το Γαλλικό προξενείο και ο Ρωσικός ναός της Αγ Μαγδαληνής κτισμένος με χρήματα του τελευταίου τσάρου Νικόλαου Β το 1904. Δίπλα στο σπίτι του Ελ Βενιζέλου υπάρχει ερειπωμένο το κτίριο που στέγαζε τον πρίγκιπα Γεώργιο κυβερνήτη της Κρήτης 1898-1906, γι αυτό και αποκαλούνταν το παλάτι. Κατά την Γερμανική κατοχή χρησιμοποιήθηκε από τους Γερμανούς ως στρατηγείο.

2 ΤΑΦΟΙ ΒΕΝΙΖΕΛΩΝ Ο μνημειακός χώρος βρίσκεται σε πανοραμική τοποθεσία προσφέροντας υπέροχη θέα προς την πόλη. Εδώ ήταν το στρατόπεδο των επαναστατών κατά την επανάσταση του 1897 ανάμεσα στους οποίους ηγετική μορφή ήταν ο Ελ Βενιζέλος. Το στρατόπεδο αυτό βομβαρδίστηκε στις 9 Φεβρουαρίου 1897 από τους στόλους των Μεγάλων Δυνάμεων που βρίσκονταν αγκυροβολημένοι έξω από το λιμάνι των Χανίων, τότε υψώθηκε η κτιπιμένη από τον βομβαρδισμό Ελληνική σημαία από τον επαναστάτη Σπύρο Καγιαλε, χρησιμοποιώντας ως ιστό το ίδιο το κορμί του ενάντια στις οβίδες που έσκαγαν. Μετά τον βομβαρδισμό ο τσάρος Νικόλαος Β έστειλε χρήματα για την αναστύλωση του μικρού ναού του Προφήτη Ηλία καθώς στον βομβαρδισμό που γκρέμισε τον ναό συμμετείχαν και Ρωσικά πολεμικά. Στην δεκαετία του 1960 ο χώρος μετατράπηκε σε μνημείο με τους τάφους του Ελευθερίου Βενιζέλου και του γιου του Σοφοκλή επίσης πρωθυπουργού της Ελλάδας. Εδώ βρίσκονταν και το μαρμάρινο άγαλμα της ελευθερίας που καταστράφηκε από κεραυνό στη διάρκεια καταιγίδας και σήμερα είναι σωριασμένο σε κομμάτια.

3 ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ Μοναστήρι που ιδρύθηκε το 1612 από 2 ορθόδοξους μοναχούς, γόνους της αρχοντικής Βενετσιάνικης οικογένειας των Τσαγκαρολών. Στην πρόσοψη του ναού υπάρχουν κίονες κορινθιακού ρυθμού.

4 ΓΟΥΒΕΡΝΕΤΟ σε μικρή απόσταση από την Αγ Τριάδα υπάρχει παλαιότερο μοναστήρι χρονολογούμενο από την εποχή της Βενετοκρατίας, προστατευμένο με αμυντικό τείχος και πολεμίστες. Από εδώ ξεκινά η κατάβαση για το άγριο φαράγγι που παίρνοντας από την σπηλιά με τους σταλαγμίτες και την από τον θρύλο πετρωμένη αρκούδα καταλήγει στην θάλασσα. Κατά

την μάχη της Κρήτης τον Μάιο 1941 υπήρξε αποβατική ενέργεια των Γερμανών μέσω του φαραγγιού που αποκρούστηκε ενώ εντός του μοναστηριού κρατήθηκαν αιχμάλωτοι Γερμανοί αλεξιπλωτιστές.

5 ΝΗΣΙΔΑ ΣΟΥΔΑΣ Οχυρώθηκαν από τους Βενετούς στα τέλη του 16ου αιώνα για την προστασία του κόλπου της Σούδας με βαριά πυροβόλα. Το νησί λόγω των οχυρώσεων του και της τροφοδοσίας του από τον Βενετσιάνικο στόλο παρέμεινε και μετά την πώση της Κρήτης το 1669 στους Βενετσιάνους, για να παραδοθεί στους Τούρκους με συνθήκη το 1715 κατά τον έβδομο Βενετοτουρκικό πόλεμο. Λίγο πριν την μάχη της Κρήτης στις 25.3.1941 Ιταλικές άκατοι με εκρηκτικά κατόρθωσαν να περάσουν βράδυ το ανθυποβρυχιακό δίκτυ που υπήρχε ανάμεσα στη νησίδα και την ακτή του Ακρωτηρίου και να βυθίσουν μέσα στο κόλπο της Σούδας το Αγγλικό καταδρομικό York. Το νησί είναι κατάφυτο από πεύκα διατηρεί τις οχυρώσεις του και είναι επισκέψιμο από το 2007 και μετά.

6 ΑΠΤΕΡΑ Αρχαία πόλη που άκμασε κατά τον 6ο - 4ο αιώνα π.χ με δικό της ναυτικό και νόμισμα, καθώς και κατά την Ρωμαϊκή περίοδο. Σώζεται μέρος του αρχαίου τείχους που περιέκλειε την πόλη, μικρό θέατρο, μεγάλες θολωτές Ρωμαϊκές δεξαμενές και στέρνες. Δίπλα στην αρχαία Άπτερα υπάρχει σε καλή κατάσταση Τουρκικό φρούριο που χτίστηκε το 1868.

7 ΕΜΠΡΟΣΕΝΕΡΟΣ Ημιορεινό χωριό κοντά στο δρόμο για Σφακία. Στην άκρη του χωριού βρίσκεται ο πύργος του Αλντακ που τον 18ο αιώνα αποτελούσε τον τρόπο της περιοχής. Ο Αλντακς καταγότανε από ευγενή οικογένεια που προκειμένου να μην χάσουν τα φέουδα τους εξισλαμίστηκαν. Εξουσίαζε τα γειτονικά χωριά με χιλιάδες αιγοπρόβατα και ελαιόδεντρα. Το 1774 οι Σφακιανοί με επικεφαλής τον Μανουσάκα επιτεθήκαν και καταστρέψανε τον πύργο του Αλντακ που υπεράσπιζε ο ιδιωτικός στρατός του σε εκδίκηση για τον μαρτυρικό θάνατο του Δασκαλογιάννη στην επανάσταση του 1770. Σήμερα ο πύργος έχει μερικώς αναστυλωθεί.

8 ΓΕΩΡΓΙΟΥΠΟΛΗ Κατά τους Βυζαντινούς χρόνους η ευρύτερη περιοχή αποτελούσε φέουδο της αρχοντικής Βυζαντινής οικογένειας των Μελισσινών. Μικρός ψαράδικος οικισμός που άρχισε να αναπτύσσεται με την σταδιακή αποξήρανση των βαλιδιών εκτάσεων γύρω από τις εκβολές του ποταμού και την εξάλειψη της ελονοσίας στα τέλη του 19ου αιώνα. Ένα από τα σημαντικά αναπτυξιακά έργα της Κρητικής Πολιτείας. (1898-1913) Μετονομάστηκε το 1899 από Αλμυρουπολη σε Γεωργιουπολη προς τιμή του Πρίγκιπα Γεωργίου ηγεμόνα της Κρήτης (1898-1906). Σε κοντινή απόσταση από την Γεωργιουπολη υπάρχει η λίμνη του Κουρνα η νοτιότερη της Ευρώπης με τα βουνά να καθρεπίζονται στα βάθους 22 μέτρα νερά της.

9 ΜΟΥΡΝΙΕΣ Στο προάστιο αυτό των Χανίων γεννήθηκε το 1864 ο Ελ Βενιζέλος. Η πετροκτιστη διώροφη οικία του σώζεται διατηρώντας ορισμένα ενθυμήματα του μεγάλου πολιτικού. Στο γειτονικό εκκλησάκι του Αγ Ελευθερίου του 17ου αιώνα έγινε η βάφτιση του Βενιζέλου. Κατά την Τουρκοκρατία η εύφορη γύρω περιοχή ανήκε σε Τούρκους τοιφλικάδες μπενδες ενώ στον δρόμο που οδηγούσε προς τα Χανιά το 1833 ο Μουσταφά πασάς κρέμασε κάτω από δέντρα, συγκεντρωμένους εκεί Κρητικούς προκρίτους που ζήτησαν φορολογικές ελαφρύνσεις και να μην παραχωρηθεί η Κρήτη από την Τουρκία στην Αίγυπτο αλλά να ενωθεί με την Ελλάδα.

10 ΘΕΡΙΣΟ Διαδρομή μέσα από εντυπωσιακό φαράγγι μήκους 6 χιλιομέτρων οδηγεί στο ορεινό χωριό. Εδώ σώζεται το κτήριο στρατηγείου του Βενιζέλου απ όπου το 1905 κήρυξε την επανάσταση του Θερίσου με αίτημα την απομάκρυνση της αρμοστείας του Πρίγκιπα γεγονός που θα οδηγούσε σταδιακά από την αυτονομία στην Ένωση με την Ελλάδα. Το επόμενο έτος 1906 ο Πρίγκιπας Γεώργιος παραιτήθηκε από διοικητής Κρήτης, μετά την αδυναμία καταστολής της επανάστασης.

11 ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ Νησί απέναντι από τον Πλατανία. Σύμφωνα με την μυθολογία ήταν θαλάσσιο κήτος που μαζί με το παιδάκι του πήγαιναν να κατασπαράξουν τον Πλατανία, οι κάτοικοι του οποίου δεήθηκαν στον Ποσειδώνα που το πέτρωσε στη θάλασσα με το στόμα του (σπηλιά) ανοικτό. Το νησί το οχύρωσαν το 1574 οι Βενετσιάνοι με 2 μικρά κάστρα στην κορυφή του για να αποτρέψουν με τα κανόνια τους αποβάσεις στην παραλία του Πλατανία. Το 1645 ο Βενετσιάνος διοικητής τίναξε το κάστρο στον αέρα πριν πέσει στα χέρια των Τούρκων Υπολείμματα του κάστρου και του ναού των Αγ Θεοδώρων σώζονται σήμερα. Το νησί είναι προστατευόμενο πάρκο και πάνω σ αυτό εκτρέφονται Κρητικοί αίαγροι τα κρι κρι και άλλα είδη που κινδυνεύουν.

12 ΜΑΛΕΜΕ Στο παλιό αεροδρόμιο της περιοχής διεξήχθη στις 20 και 21 Μαΐου 1941 η μεγάλη μάχη που έκρινε την τύχη του νησιού. Η κατάληψη του από τους αλεξιπλωτιστές άνοιξε τον δρόμο στους Γερμανούς να φέρουν ενισχύσεις καθώς το τάγμα των Νεοζηλανδών πάνω στο λόφο που δεσπόζει του αεροδρομίου (και σήμερα είναι το Γερμανικό νεκροταφείο με 4400 τάφους) αποκομμένο παρά την ηρωική του αντίσταση δεν μπόρεσε να τους σταματήσει. Το αντίστοιχο νεκροταφείο των Συμμάχων βρίσκεται στη Σούδα στην περιοχή Βλπίτες με τάφους Βρετανών, Αυστραλών και Νεοζηλανδών.

14 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ Μεγ Βρετανία. Το κτίριο ήταν Τουρκικό πωχοκομείο και άνηκε στο διπλανό τζαμί. Στα τέλη του 19ου αιώνα μετατράπηκε σε ξενοδοχείο, το μεγαλύτερο της πόλης, με το όνομα Μεγ Βρετανία. Αργότερα άλλαξε όνομα σε Μπρίστολ, Πλαζα κ.λ.π. στεγάζοντας παράλληλα στο ισόγειο του εστιατόριο, από τα καλύτερα των Χανίων. Την δεκαετία του 1980 έπαυσε να χρησιμοποιείται σαν ξενοδοχείο και μετατράπηκε σε κέντρο διασκέδασης.

15 ΠΑΛΙ ΤΖΑΜΙΣΙ (παραθαλάσσιο τζαμί) Ένα από τα ελάχιστα τζαμιά που έχτισαν οι Τούρκοι ύστερα από την κατάκτηση της πόλης, κοντά στο σημείο που υπήρχε μικρός Βενετσιάνικος ναός του Αγ Νικολάου. Η αυλή του τζαμιού που δεν υπάρχει πλέον, είχε φοινικόδεντρα, μινιάρ και τάφους πασάδων. Μετά το 1923 χρησιμοποιήθηκε ως αποθήκη, αρχαιολογικό μουσείο, γραφείο τουρισμού του ΕΟΤ.

16 ΠΑΛΑΤΙ ΤΟΥ ΡΕΚΤΟΡΑ Σήμερα σώζεται μόνο μια είσοδος και η εσωτερική αυλή στο τέλος της οδού Λιθινών. Από δω ο Βενετσιάνος ρεκτορας, διοικητής των Χανίων, είχε αμφιθεατρική θέα του λιμανιού της πόλης.

20 ΝΕΩΡΙΑ

Με απόφαση της Συγκλήτου της Βενετίας άρχισαν να κτίζονται το 1461 και μέχρι το 1599 είχαν κατασκευαστεί 17 νεωρία μήκους 50 μέτρων και ύψους 10 για να στεγάζουν και να επισκευάζουν τις γαλέρες του στόλου της Ανατολικής Μεσόγειου κατά τους χειμερινούς μήνες. Η θάλασσα έφτανε μέχρι την είσοδο τους, που ήταν ανοικτή, ενώ τα νεώρια ήταν κολλητά το ένα στο άλλο και επικοινωνούσαν μόνο με εσωτερικές πύλες στο πλάι. Σήμερα σώζονται 7 από αυτά. Αλλά καταστράφηκαν α συντήρητα την εποχή της Τουρκοκρατίας και αλλά από τους βομβαρδισμούς του 1941. Στον χώρο μεταξύ του Μεγάλου Αρσεναλιού και των Νεωρίων που σώζονται σήμερα χτίστηκε το 1930 το Τελωνείο Χανίων.

21 ΝΕΩΡΙΑ ΜΟΡΟ

Θεμελιώνονται το 1599 από τον κυβερνήτη Μόρο 5 νέα συμπληρωματικά νεώρια. Μέχρι την κατάκτηση του νησιού από τους Τούρκους είχαν ολοκληρωθεί μόνο τα 2. Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940 στέγαν τους Ιταλούς αιχμάλωτους πόλεμου, γι αυτό δεν βομβαρδίστηκαν από τους Γερμανούς το Μάη του 1941. Σήμερα στεγάζουν το τελευταίο καρναβίο των Χανίων. Εδώ κατασκευάστηκε το 2003 αντίγραφο Μινωικού πλοίου.

25 ΠΡΟΜΑΧΩΝΑΣ SABBIONARA

(πύλη της άμμου) με το φτερωτό λιοντάρι του Αγ Μάρκου να στέκει ακόμα στον προμαχώνα, φέροντας χρονολογία 1591. Με την κατάληψη της πόλης το 1645 οι Τούρκοι κλείνουν την πύλη, που σήμερα αναστυλώνεται, και ανοίγουν άλλη μικρότερη πιο κοντά στον προμαχώνα δίνοντας της το όνομα Κουμ Καπι. Δίπλα στον προμαχώνα στήθηκε αρχικά Αλγερινό σώμα στρατού. Το 1850 κτίζεται στρατιωτικό νοσοκομείο. Το 1920 η Κρητική χωροφυλακή μεταφέρεται σε κτίριο που κτίζεται πάνω στον προμαχώνα (εκεί όπου σήμερα είναι τα αρμυρίκια). Το κτίριο βομβαρδίστηκε και καταστράφηκε τον Μάιο του 1941.

26 ΣΠΛΑΝΤΖΙΑ

Η συνοικία των Μουσουλμάνων της πόλης. Το κεντρικό τζαμί (Αγ Νικόλαος) και το Δημαρχείο επί Τουρκοκρατίας βρίσκονταν εδώ καθώς επίσης και το σπίτι του μουφτί. Ήταν μεγάλος κίνδυνος για τους χριστιανούς να τολμήσουν να περάσουν από εδώ. Στο μέσο της πλατείας της Σπλαντζίας βρίσκεται ο υπεραιωνόβιος πλάτανος που οι ρίζες του ποτίζουν από το Βενετσιάνικο υδραγωγείο. Στον πλάτανο αυτό κρέμασαν το 1821 οι Τούρκοι τον επίσκοπο Μελχισεδεκ και τον βοηθό του.

27 ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Η εκκλησία αρχίζει να κτίζεται το 1320 από Δομινικανούς καλόγερους. Το 1645 οι Τούρκοι την μετατρέπουν σε τζαμί και το αφιερώνουν στον τότε Σουλτάνο Ιμπραήμ.

28 ΑΓ. ΡΟΚΟΣ

Ναός αφιερωμένος στον Αγ Ροκο προστάτη κατά τη πανούκλας. Κτίστηκε το 1630 μετά από μια επιδημία που χτύπησε την πόλη. Το 1898 μετατράπηκε σε σταθμό χωροφυλακής και αργότερα σε μπακάλικο. Σήμερα αναστυλώνεται.

14 ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ Μεγ Βρετανία. Το κτίριο ήταν Τουρκικό πωχοκομείο και άνηκε στο διπλανό τζαμί. Στα τέλη του 19ου αιώνα μετατράπηκε σε ξενοδοχείο, το μεγαλύτερο της πόλης, με το όνομα Μεγ Βρετανία. Αργότερα άλλαξε όνομα σε Μπρίστολ, Πλαζα κ.λ.π. στεγάζοντας παράλληλα στο ισόγειο του εστιατόριο, από τα καλύτερα των Χανίων. Την δεκαετία του 1980 έπαυσε να χρησιμοποιείται σαν ξενοδοχείο και μετατράπηκε σε κέντρο διασκέδασης.

15 ΠΑΛΙ ΤΖΑΜΙΣΙ (παραθαλάσσιο τζαμί) Ένα από τα ελάχιστα τζαμιά που έχτισαν οι Τούρκοι ύστερα από την κατάκτηση της πόλης, κοντά στο σημείο που υπήρχε μικρός Βενετσιάνικος ναός του Αγ Νικολάου. Η αυλή του τζαμιού που δεν υπάρχει πλέον, είχε φοινικόδεντρα, μινιάρ και τάφους πασάδων. Μετά το 1923 χρησιμοποιήθηκε ως αποθήκη, αρχαιολογικό μουσείο, γραφείο τουρισμού του ΕΟΤ.

16 ΠΑΛΑΤΙ ΤΟΥ ΡΕΚΤΟΡΑ Σήμερα σώζεται μόνο μια είσοδος και η εσωτερική αυλή στο τέλος της οδού Λιθινών. Από δω ο Βενετσιάνος ρεκτορας, διοικητής των Χανίων, είχε αμφιθεατρική θέα του λιμανιού της πόλης.

20 ΝΕΩΡΙΑ

Με απόφαση της Συγκλήτου της Βενετίας άρχισαν να κτίζονται το 1461 και μέχρι το 1599 είχαν κατασκευαστεί 17 νεωρία μήκους 50 μέτρων και ύψους 10 για να στεγάζουν και να επισκευάζουν τις γαλέρες του στόλου της Ανατολικής Μεσόγειου κατά τους χειμερινούς μήνες. Η θάλασσα έφτανε μέχρι την είσοδο τους, που ήταν ανοικτή, ενώ τα νεώρια ήταν κολλητά το ένα στο άλλο και επικοινωνούσαν μόνο με εσωτερικές πύλες στο πλάι. Σήμερα σώζονται 7 από αυτά. Αλλά καταστράφηκαν α συντήρητα την εποχή της Τουρκοκρατίας και αλλά από τους βομβαρδισμούς του 1941. Στον χώρο μεταξύ του Μεγάλου Αρσεναλιού και των Νεωρίων που σώζονται σήμερα χτίστηκε το 1930 το Τελωνείο Χανίων.

21 ΝΕΩΡΙΑ ΜΟΡΟ

Θεμελιώνονται το 1599 από τον κυβερνήτη Μόρο 5 νέα συμπληρωματικά νεώρια. Μέχρι την κατάκτηση του νησιού από τους Τούρκους είχαν ολοκληρωθεί μόνο τα 2. Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940 στέγαν τους Ιταλούς αιχμάλωτους πόλεμου, γι αυτό δεν βομβαρδίστηκαν από τους Γερμανούς το Μάη του 1941. Σήμερα στεγάζουν το τελευταίο καρναβίο των Χανίων. Εδώ κατασκευάστηκε το 2003 αντίγραφο Μινωικού πλοίου.

25 ΠΡΟΜΑΧΩΝΑΣ SABBIONARA

(πύλη της άμμου) με το φτερωτό λιοντάρι του Αγ Μάρκου να στέκει ακόμα στον προμαχώνα, φέροντας χρονολογία 1591. Με την κατάληψη της πόλης το 1645 οι Τούρκοι κλείνουν την πύλη, που σήμερα αναστυλώνεται, και ανοίγουν άλλη μικρότερη πιο κοντά στον προμαχώνα δίνοντας της το όνομα Κουμ Καπι. Δίπλα στον προμαχώνα στήθηκε αρχικά Αλγερινό σώμα στρατού. Το 1850 κτίζεται στρατιωτικό νοσοκομείο. Το 1920 η Κρητική χωροφυλακή μεταφέρεται σε κτίριο που κτίζεται πάνω στον προμαχώνα (εκεί όπου σήμερα είναι τα αρμυρίκια). Το κτίριο βομβαρδίστηκε και καταστράφηκε τον Μάιο του 1941.

26 ΣΠΛΑΝΤΖΙΑ

Η συνοικία των Μουσουλμάνων της πόλης. Το κεντρικό τζαμί (Αγ Νικόλαος) και το Δημαρχείο επί Τουρκοκρατίας βρίσκονταν εδώ καθώς επίσης και το σπίτι του μουφτί. Ήταν μεγάλος κίνδυνος για τους χριστιανούς να τολμήσουν να περάσουν από εδώ. Στο μέσο της πλατείας της Σπλαντζίας βρίσκεται ο υπεραιωνόβιος πλάτανος που οι ρίζες του ποτίζουν από το Βενετσιάνικο υδραγωγείο. Στον πλάτανο αυτό κρέμασαν το 1821 οι Τούρκοι τον επίσκοπο Μελχισεδεκ και τον βοηθό του.

27 ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ Η εκκλησία αρχίζει να κτίζεται το 1320 από Δομινικανούς καλόγερους. Το 1645 οι Τούρκοι την μετατρέπουν σε τζαμί και το αφιερώνουν στον τότε Σουλτάνο Ιμπραήμ.

28 ΑΓ. ΡΟΚΟΣ Ναός αφιερωμένος στον Αγ Ροκο προστάτη κατά τη πανούκλας. Κτίστηκε το 1630 μετά από μια επιδημία που χτύπησε την πόλη. Το 1898 μετατράπηκε σε σταθμό χωροφυλακής και αργότερα σε μπακάλικο. Σήμερα αναστυλώνεται.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ

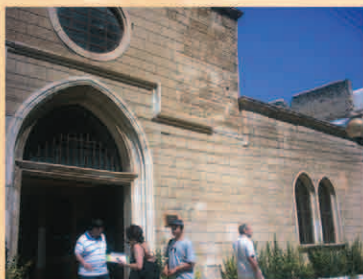
1 ΤΡΙΜΑΡΤΥΡΗ

Μητροπολιτικός ναός των Χανίων. Άρχισε να χτίζεται το 1858 μετά την λήξη του Κριμαϊκού πολέμου, όταν επιτράπηκε η ανέγερση χριστιανικών ναών και η χρήση των καμπάνων, πάνω σε παλιό Τουρκικό εργοστάσιο σαπωνοποιίας που παραχώρησε ο Βελν πασάς. Εγκαινιάστηκε το 1861. Το 1897, κατά την σφαγή και την μεγάλη πυρκαγιά που έβαλαν οι Τούρκοι στην χριστιανική συνοικία ο ναός σώθηκε από θαύμα, με τους χριστιανούς να πυροβολούν από το καμπαναριό τους Τούρκους, για να διαφύγουν τα γυναικόπαιδα προς τον απέναντι καθολικό ναό και να βρουν καταφύγιο. Το 1898 γίνεται εδώ η επίσημη δοξολογία της απελευθέρωσης της Κρήτης. Το 1955 κατεδαφίζονται τα καταστήματα και δημιουργείται ο χώρος της πλατείας.

2 ΑΓ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Βενετσιάνικος ναός. Το 1645 με την κατάληψη της πόλης από τους Τούρκους μετατρέπεται σε τζαμί, όπως όλοι οι χριστιανικοί ναοί. Στις αρχές του 20ου αιώνα στεγάζει το πρώτο σινεμά στην πόλη, ενώ το 1955 μετατρέπεται σε αρχαιολογικό μουσείο.

3 **ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΧΑΜΑΜ** Σώζονται σήμερα μόνο δυο από τους τρούλους του. Ανεγέρθηκε στον χώρο που υπήρχε επί Ενετοκρατίας το γυναικείο μοναστήρι των Ουρσουλινών και ο ναός της St Clara.

Το 1645 στο σημείο αυτό αποκρούσθηκε εισβολή των Τούρκων μετά από ρήγμα στο τείχος μερικές μέρες πριν πέσει η πόλη στα χέρια τους.

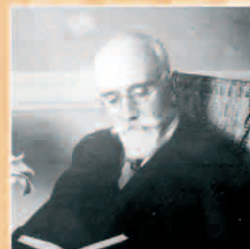
4 **ΜΑΧΑΙΡΑΔΙΚΑ** Καταστήματα κατασκευής Κρητικών μαχαιριών του 19ου αιώνα. Μέχρι το 1850 στον δρόμο αυτό πουλιόνταν μαύροι δούλοι από την Αφρική. Απόγονοι αυτών ήταν ο Σαλς και ο Αλη Γκογκος χαρακτηριστικοί τύποι των Χανίων τον 20ο αιώνα. Σήμερα φέρει το όνομα των δυο Κύπριων αγωνιστών που απαγχονίστηκαν κατά τον απελευθερωτικό αγώνα της Κύπρου 1955-60.

την κατασκευή του περιλαμβάνονται και κομμάτια από κίονες αρχαιοελληνικών ναών ορατά ακόμα και σήμερα.

6 ΠΑΛΙΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ

Δημαρχείο της πόλης μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους κατά το διάστημα 1898-1928 όταν και μεταφέρθηκε στο μεγάλο Αρσενάλι (19). Από το μπαλκόνι του μιλούσε ο Βενιζέλος προς τον λαό των Χανίων που συγκεντρωνόταν στην πλατεία Σιντριβανιού.

7 **ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΡΙΒΑΝΙΟΥ** Πήρε το όνομα της από το σιντριβάνι που υπήρχε εδώ επί Ενετοκρατίας, αναβρύζοντας νερό ερχόμενο μέσω του υδραγωγείου από τα Περβόλια, 5 Κημ μακριά. Εδώ υπήρχε ο ιός που ανυψώνονταν η σημαία της Γαλννότητας Δημοκρατίας της Βενετίας. Στη βόρεια πλευρά της πλατείας υπήρχε το κτίριο της Λοτζίας, λέσχης των ευγενών που έκλεινε την πρόσβαση προς την θάλασσα. Το κτίριο καταστράφηκε στην πυρκαγιά του 1932 και ισοπεδώθηκε. Το μαρμαρίνο φτερωτό liontári που κοσμούσε το κτίριο καθώς και το συντριβάνι της πλατείας βρίσκονται στο προαύλιο του αρχαιολογικού

5 ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΤΕΙΧΟΣ

Κατά το 961-1204 μ.χ περιέκλειε την μικρή σε έκταση Βυζαντινή πόλη των Χανίων η οποία ήταν χτισμένη πάνω στα ερείπια της αρχαίας Κυδωνίας. Κατά διαστήματα υπήρχαν τετράγωνοι πύργοι. Ανάμεσα στα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για

12 **ΔΥΤΙΚΗ ΤΑΦΡΟΣ** Ξεκινά από τον παραθαλάσσιο προμαχώνα του Σαν Σαλβατόρε και εκτείνεται μέχρι τον προμαχώνα του Αγ Δημητρίου. Το καλύτερα διατηρημένο τμήμα των Βενετσιάνικων τειχών και της τάφρου, κατασκευάστηκαν με σχέδια του Βερνεζου μηχανικού Samichelle. Πάνω στον προμαχώνα του Σαν Σαλβατόρε χτίσθηκε το κρατικό ξενοδοχείο Ξενία την δεκαετία 1960, ενώ οι επάλξεις κατά μήκος του τείχους γκρεμίσθηκαν και χτίστηκαν μικρά σπιτάκια που είναι υπό κατεδάφιση σήμερα. Το μέρος αυτό των τειχών δέχθηκε σφοδρούς κανονιοβολισμούς και υπονομεύσεις το 1645 από τους Τούρκους κατά την πολιορκία και πτώση της πόλης.

13 ΕΠΙΠΡΟΜΑΧΩΝΑΣ ΣΙΑΒΟ

Ο στρογγυλός επιπρομαχώνας που κτίσθηκε αρχές του 17ου αιώνα από τους Βενετούς και χρησίμευε για την τοποθέτηση πυροβόλων που κάλυπταν τον προμαχώνα Σαν Ντιμιτρι. Μέρος του προμαχώνα Σαν Ντιμιτρι καταστράφηκε για να περάσει η οδός Μ Πηγα, ενώ την δεκαετία του 1950 χτίσθηκε πάνω του Δημοτικό σχολείο.

17 ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΔΙΟΙΚΗΤΗΡΙΟ

Δίπλα στο παλάτι του ρεκτορα πάνω στο ύψωμα οι Τούρκοι έκτισαν το διοικητήριο του Πασά Γενικού Διοικητή Κρήτης, καθώς το 1845 με την ανακατάληψη της εξουσίας από τους Αιγυπτίους, μεταφέρουν την πρωτεύουσα από το Ηράκλειο στα Χανιά. Μεγάλο μέρος του διοικητηρίου καταστρέφεται από πυρκαγιά το 1897. Σήμερα σώζονται μόνο τα κτήρια των φυλακών και της στρατιωτικής φρουράς που χρησιμοποιούνται ως γραμματεία από το Πολυτεχνείο Κρήτης καθώς επίσης και τα δικαστήρια της εποχής εκείνης εντός του προαυλίου.

18 ΝΤΟΥΟΜΟ Ο μεγαλοπρεπής Βενετσιάνικος μητροπολιτικός ναός αφιερωμένος στην St Maria δέσποζε πάνω στο ύψωμα του Καστελιου ορατός από το λιμάνι. Μετά το 1645 μετατράπηκε σε ιαζμί. Καταστράφηκε κατά του

Γερμανικού βομβαρδισμού του Μάη του 1941. Βρισκόταν ανάμεσα στα αρχοντικά των ευγενών της Βενετίας που κατοικούσαν στη συνοικία Καστελι.

19 ΜΕΓΑΛΟ ΑΡΣΕΝΑΛΙ

Αποτελούσε το μεγαλύτερο και δυτικότερο από τα αρсенαλια που έκτισαν οι Βενετοί στο λιμάνι. Το 1872 προστέθηκε όροφος και έγινε χριστιανικό σχολείο. Το 1928 μεταφέρθηκε εδώ το δημαρχείο της πόλης. Τον Μάιο του 1941 βομβαρδίστηκε καταστράφηκε η οροφή του και έμεινε εγκαταλειμμένο μέχρι πρόσφατα που αναστηλώθηκε για να στεγάσει το Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου.

22 ΛΙΜΕΝΟΒΡΑΧΙΟΝΑΣ

Ξεκίνησε να κτίζεται το 1320 πάνω στα βράχια που υπήρχαν για να προσφέρει ασφάλεια στο λιμάνι, αφήνοντας μικρό άνοιγμα στο ξεκίνημα του για την ανανέωση των νερών της λεκάνης του λιμανιού. Οι μελέτες των θαλάσσιων συνθηκών πριν την κατασκευή του κράτισαν χρόνια.

23 ΠΡΟΜΑΧΩΝΑΣ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Στο μέσο του λιμενοβραχίονα προστέθηκε το 1515 μικρός προμαχώνας, καθώς και το εκκλησάκι του Αγ Νικολάου. Το 1645 οι Τούρκοι μπάζωσαν το εκκλησάκι και τοποθέτησαν πυροβόλα, ενώ αργότερα χρησιμοποιούσαν τον προμαχώνα ως τόπο εκτελέσεων. Μετά το 1945 γίνεται κερναγιο ναυπηγείο ξύλινων σκαφών, ενώ το 1980 μετατρέπεται σε καφετέρια.

24 ΦΑΡΟΣ Σύμβολο της πόλης ο παλαιότερος σωζόμενος σήμερα φάρος στην Ελλάδα και ένας από τους παλαιότερους της Μεσογείου. Στην άκρη του λιμενοβραχίονα οι Βενετσιάνοι στα τέλη του 16ου αιώνα χτίζουν τον φάρο πάνω σε πυργειδή βάση. Από εδώ βαριά αλυσίδα κλείνει την είσοδο του λιμανιού μέχρι απέναντι το φρούριο του Φιρκα (10) σε περιόδους πολεμικών συγκρούσεων. Τον 18ο αιώνα ο φάρος παραμελημένος από τους Τούρκους γκρεμίζεται σε μια καταιγίδα. Το 1830 οι Αιγύπτιοι στους οποίους περιέρχεται για 15 χρόνια η Κρήτη, χτίζουν νέο φάρο (τον σημερινό σωζόμενο) πάνω στη παλιά Βενετσιάνικη βάση με ύψος πάνω από 20 μέτρα. Στην οροφή τοποθέτησαν μολυβένιο κουβούκλιο και σύστημα φωτισμού από ασετιλίνη με την βοήθεια Γάλλων μηχανικών.

29 ΑΓΟΡΑ Κτίστηκε το 1909-1913 πάνω στον κεντρικό προμαχώνα ΡΙΑΤΑΦΟΡΜΑ που κατεδαφίστηκε και μπαζώθηκε η τάφρος για να δημιουργηθεί η πλατεία. Το 1645 ο προμαχώνας αυτός δέχθηκε τις σφοδρότερες επιθέσεις του πυροβολικού των Τούρκων. Η κλειστή αγορά σε σχήμα σταυρού που εγκαινιά-

σθηκε το 1913 από τον πρωθυπουργό Βενιζέλο, κάλυπτε 4000m² περικλείοντας 76 καταστήματα και θεωρούνταν πρωτοποριακή για την εποχή της όπου οι αγορές ήταν σε ανοιχτούς υπαίθριους χώρους (παζάρια) με κακές συνθήκες υγιεινής.

30 ΚΑΤΩΛΑΣ Στη μέση περίπου της οδού Μουσουργων υπήρχε η επιβλητική κύρια είσοδος τους τείχους, η Porta Retimniota, η οποία κατεδαφίστηκε το 1911. Από εδώ ξεκινούσε ο δρόμος για το Ρέθυμνο. Οι Τούρκοι την μίκρυναν και τοποθέτησαν τα δικά τους σύμβολα Αμέσως μετά την πύλη αριστερά υπήρχε καφενείο Τουρκο κρητικών που αποτελούσε τον φόβο των εισερχόμενων, ενώ στην αρχή της οδού Μουσουργων έξω από το τείχος, δίπλα στην πύλη, υπήρχε θολωτό φυλάκιο αρμόδιο για την φορολόγηση των χωρικών που με φορτωμένους τους γαϊδάρους έφερναν τα προϊόντα τους για πώληση στην πόλη. Επίσης υπήρχε μια μουριά από όπου οι Τούρκοι κρεμούσαν χριστιανούς και άφηναν τους εκτελεσμένους εκτεθειμένους προς παραδειγματισμό και εκφοβισμό. Γύρω από το δρόμο αναπτύχθηκε το εμπορικό κέντρο της πόλης, μαχαιραδικά, στιβαναδικά (υποδηματοπωλεία), παπλωματάδικα, σκουνοπλοκαδικά.

